

स्त्री “सितासिते यत् सरिदरे शुभे” काशी० । अस्याः स्त्रीत्वेऽपि ऋन्दीत्युक्तेः न ज्ञाः तेन ङीवपि न । ईदेवले ऋपिभेदेऽपि । “असितोदेवलोव्यासः स्वयञ्चैव ब्रवीति मे” गीता । असितसुनिश्च हिमवतः एकपर्णा नाम सुतासुपयेने यथाह हरि० १८ अ० । “तिस्रः कन्यास्तु मेनायां जनयामास शैलराट् । अपर्णामेकपर्णाञ्च तृतीयामेकपाटलाम् । तपश्चरन्त्यः सुमहद्भुञ्जरं देवदानवैः । लोकान् सन्नापयामासुस्तासितः स्थाणुजङ्गमान् । आहारमेकपर्णेन एकपर्णा समाचरत् । पाटलापुष्पमेकञ्च आदधावेकपाटला । एका तत्र निराहारा तां माता प्रत्यपेक्षयत् । उमा इति निषेधन्ती मातृस्नेहेन दुःखिता । सा तद्योक्ता तदा-माता देवी दुश्चचारिणी । उमेत्येवामवत् ख्याता त्रिषु लोकेषु सुन्दरी तथैव नाम्ना तेनेह विभूता योगधर्मिणी” । एवं तिस्रःकुमारीर्वर्णयित्वा । “सर्वाश्च ब्रह्मवादिन्यः सर्वाश्चैवोद्धारैतसः । उमा तासां वरिष्ठा च ज्येष्ठा च वरवर्णिनी । महायोगवल्लोपेता महादेव सुपस्थिता । असितस्रैकपर्णा तु देवलस्य महात्मनः । पत्नी दत्ता तथा ब्रह्मन् ! योगाचार्याय धोमते । जैजौष-व्याय तु तथा विद्धि तामेकपाटलाम् । एते कन्ये महाभागे योगाचार्यसुपस्थिते” । ७१नौच ऽच्छसुरोभेदे स्त्री “असिता च सुवाङ्मय सुदत्ता ऋदुका तथा” । हरि० व० ।

असितकार्चिस् पु० असितयति णिच्-ण्वल् सा अर्चिः शिखा यस्य । वङ्गौ तच्छिखासम्बन्धेन हि सर्वेषामसितत्वम् । असितगिरि पु० कर्म० । नीलपर्वते नीलाचले । “असितगिरिनिभं स्यात् कज्जलं सिन्धुपात्रम्” पुष्पद० । असितनगादयोऽप्यत्र । “असितनगनितम्बश्चामभासां घना-नाम्” । किरा० । [प्रोक्ताः] यजु० २३।१३ । असितग्रीव पु० असिता ग्रीवा धूमेन यस्य । वङ्गौ “असित असितफल पु० असितं कृष्णफलं यस्य । मधुनारिकेले । असितमृग पु० कर्म० । कृष्णसारमगे । असिताभ्रशेखर पु० । बुद्धभेदे । असिताम्बुज न० कर्म० । नीलपद्मे । [शिले वङ्गौ । असितार्चिस् पु० असिता कृष्णा अर्चिः शिखाऽस्य । धूम-असितालु पु० कर्म० । नीलालो आलुभेदे । असिताश्वन् पु० कर्म० । जातित्वेऽपि अनित्यत्वात् न० समा० । इन्द्र-नीलके मथिभेदे “निलयेषु नक्तमसिताश्वनां चक्षुः” माघः

असिद्वि लि० अस-क्षेपे दृच् स्त्रियां ङीप् । क्षेपके “व वङ्ग-स्वरूपपाणामस्त्राणामसितारिषु” भा० भौ० प० । असितोत्पल न० कर्म० । नीलोत्पले । असितोपल पु० कर्म० । इन्द्रनीलमणौ । असिदंष्ट्र पु० असिरिव तोष्णा दंष्ट्रा यस्य । मकराख्यं यादसि । स्वार्थे कन् तल्वैव । असिद्ध लि० सिद्धोनिषद्गः पक्षश्च न० तं० । १अपक्षे, २अनि-षद्भे च न्यायमते आश्रयासिद्धत्वादिभिर्दौर्घैर्दुष्टे ३हेतौ पु० । “अनैकान्तोविशुद्धाभ्यसिद्धः प्रतिपक्षितः । कालात्य-योपदिष्टश्चेत्वाभासाश्च पञ्चधा” भाषा० असिद्धिशब्दे विवरणम् । अनुमानेन ४अनधिगते च “तस्मादपि चासिद्धं परोक्षमाश्रयचनात् सिद्धम्” सां० का० । ५सिद्धिभूत्ये च स्वयमसिद्धः कथं परान् साधयेत्” न्यायः । असिद्धि स्त्री सिध-क्तिन् न० तं० । १अनिषत्तौ, २पाकाभावे ३योगोक्तसिद्धभावे न्यायमते ४आश्रयासिद्धिपक्षेतिहेतुदोषे च । सिद्धयश्च त्रिविधाः । “आश्रयासिद्धिराद्या स्यात् स्वरूपासिद्धिरप्यथ । व्याप्यतासिद्धिरपरा स्यादसिद्धिरत-स्त्रिधा । पक्षासिद्धिर्यत्र पक्षोभवेन्नाखिमयोगिरिः । ह्रदो-द्रव्यं भ्रमवत्त्वादवासिद्धिरथापरा व्याप्यत्वासिद्धिरपरा नीलधूमादिके भवेत्, इति च भाषा० । नीलधूमत्वं गुरु-तया न हेतुतावच्छेदकम् समानाधिकरणव्याप्यताव-च्छेदकधर्मान्तरावटितस्यैव व्याप्यतावच्छेदकत्वात् एतासां द्रुवकतावीजं तु असिद्धिसामान्यविशेषलक्षण कथनपूर्वकं दर्शितं कृतां । यथा “आश्रयासिद्ध्याद्यन्य-तमत्वमसिद्धित्वम् । आश्रयासिद्धिः पक्षे पक्षतावच्छे-दकस्याभावः । यत्र काञ्चनमयः पर्वतो वङ्गिमानिति साध्यते तत्र पर्वतो न काञ्चनमय इति ज्ञाने विद्यमाने काञ्चनमयपर्वते परामर्शप्रतिबन्धः फलम् । स्वरूपा सिद्धिस्तु पक्षे व्याप्यत्वाभिमतस्याभावः । यत्र च ह्रदोद्रव्यं धूमादित्यादौ पक्षे व्याप्यत्वाभिमतस्य हेतोरभावे ज्ञाते पक्षे साध्यव्याप्यहेतुसत्ताज्ञानरूपपरामर्शप्रतिबन्धः फलम् ॥ साध्यासिद्धिरपि व्याप्यत्वासिद्धिः । सा च साध्ये साध्य तावच्छेदकाभावः । तथा च काञ्चनमयवङ्गिमानित्यादौ साध्ये साध्यतावच्छेदकाभावे ज्ञाते साध्यतावच्छेदकविशिष्ट साध्यव्याप्यवत्ताज्ञानरूपपरामर्शप्रतिबन्धः फलम् । सिद्धिः साध्यवत्तानिश्चयः अभावे न० तं० । ५साध्यवत्ता निश्चयाभावे “दृष्टान्तासिद्धेश्च” सां० सू० । दृष्टान्ते “अणिक्त्वासिद्धेश्च न क्षणित्वाद्युत्थानम्” भा० । “स्थिर-